

művacsora létenergiát jelent, orális-anális élvezetek és kínok éltetik. A gyermek az anyjának az önreprodukciónak bizonyítéka, test a testéből, lélek a lelkéből. A váltott gyermek mesemitológiájának feltételezett alapja a női test metamorfózisa közbeni örület, a nagy klasszikus pszichológiai irodalommal bíró szülés utáni női paranoia. S e paranoia eljátszó elfogadásával a Börcsök uralta színpadi jelenlét összekeverheti a mese és a dramatikus valóság elemeit.

A Börcsök játékból induló mániator, mely Majsai-Nyilas Tündében és Balázsovits Editben hullámszik tovább, a vágy legkülönbözőbb alakjait ölti. Vágy az ölelésre, vágy a csókra, vágy a másikban levésre, hogy a metamorfózis folyamata az uterus reprodukált csendjében és békéjében játszódhasson le. Börcsök pontosan mutatja, hogy nem elsődlegesen és nem tisztán erotikus ez a vágy, s ha mégis, csak a mindennapos vegetáció szintjén, hiszen túl gyakran jelenik meg az anya és a magzat archetipusos képe (akár a hússzínű szőrös szőnyegméhben a hintaköldökszinóron lógó Igllicel). Josie, a már beavatott, magzati oldalfevésben „süllyed” a lenti világba (a rózsaszín meseszőnyeg emelkedik körülötte).

A női hisztéria hagyományos olvasata is lehetne Josie és Lily első jelenete, mikor az ideggyógyintézetten kívülről érkezett, racionális Lily Josie csecsemőgyilkosságát egyszerű, talán szintetikus szerekek kicsit megsegített elmezavarral magyarázza. (S itt nagyon szép Majsai-Nyilas karakteres határozottsága Balázsovits átható nőisége mellett.) De a hisztéria, a női örület koordinátáit Börcsök átváltozásai a valóságba emelik: *hitelesség és hihetővé tesznek mesei alakokat*

értelmen és érzékelésen túli világokat.

Segíti ebben elsődlegesen a tér. Lába alatt gyönyörű rózsaszín-lilás kockás, szőrös szőnyeg, három oldalról nézők ülnek körülötte, a szőnyeg játékeret neonrúdsor keretezi, fekete stúdióháttér, középen hinta-trapéz lóg. A szőnyeg körül fekete járás, s a fal melletti oldalon két táncos (Zarnóczai Gizella és Vati Tamás) tucatnyi mesealakot, Vizilulut, Kiszöce Bubust, Kómorzsolót, Zöldruhás Hölgyet... formál párhuzamosan a többiekkel. Börcsök folyamatosan játszik a táncosok alakította mesevilág felé is, hiszen azt csak ő látja. A megjelenített terek és világok mindegyike megfelel a színházi konvenció elvárásrendszerének, így az örület nem lesz más, csak a valóság másik dimenziója.

S hogy valós lehet minden képzelt világ, azt a fizikai fájdalom játékba emelése is sugallja. Lily összegörnyed a fájdalomtól, amikor az Igllic pénzt beszélő lánnyá változtatja. Josie szintén nagy kínokat 61 át, amikor szavak helyett férgék hullanak szájából. S magának az Igllicnek is fáj, amikor gyerek képében Lily megüti őt. Ez az előadás egyik félelmetes jelenete. Itt, az ütéssel ér véget a Színésznő-Igllic-Gyerek szerephármas alakításrendje. Az ütészváltás és a tényleges fájdalom az átalakulás megnevezett kiváltója. A gyerek Igllic ugyanazzal fenyegetne, amivel a játszótéri gyerekek szoktak, vagyis a bátyjokkal, de Börcsök - mint Aladdin szelleme a csodálampából - óriásira nő, hogy rekedtes, mély férfi- (vagy inkább Deus-)hangon a verbális üzenet helyett a vizuálissal rémisszen.

S óriásira is kell nőnie, hiszen az észlelésnek az a szintje, amit valósnak fogadunk el, a továbbiakban egészen picire zsugorodik.

Lily megszüli gyermekét, arasznyi baba lesz, arasznyi piros babakocsival, körülötte hasonló méretű, vagyis arányaikban rettentően szőrös játékalatok. Lily lakásában a játék tűzhely is arasznyi, Josie ide éppen be tudja tenni az arasznyi gyereket, hogy megsüsse.

A méret- és arányváltások a dramatikus szerkesztés e pontján ismét csak a történet irreálisát teszik hihetővé. Az alvilág, ahova az Igllic magával cipeli Josie-t, óriási lebegő, csillogó lufi-tárgyak múzeuma, s az ember(?) lények hozzájuk viszonyítva aprók, földhözragadtak, csúszómászók csupán. Az előadás képi rendszerén végigvitt mérethierarchia erős vizuális-sokkoló hatással éri el, hogy különleges felemelő és megvilágosító erővel bírjon, amikor az ősergő tündér felül-emelkedve az aprócka emberkéken repülni kezd. A felülemelkedés, a kilépés, a távozás elegáns megoldása a harmadik dimenzió akrobatikus bejátszása. Ajándékkép, az évad legszebb képe, ahogy Börcsök Enikő fehér szőrös lepelben UV-fényben körbepereg a Vígsház stúdióját.

Dream. A little dream of me.

JÁKFALVI MAGDOLNA

Caryl Churchill: *Az Igllic (Vígsház, Házi Színpad)*

Fordította: Hamvai Kornél. Díszlet: Ambrus Mária. Jelmez: Benedek Mari. Tánc: Zarnóczai Gizella. Rendezte: Zsótér Sándor. Szereplők: Börcsök Enikő, Balázsovits Edit, Majsai-Nyilas Tünde, Vati Tamás, Zarnóczai Gizella.

GARAHAM CHAPMAN-JOHN CLEESE-ERIC IDLE: GYALOG GALOPP GALOPP BRIT MEZŐN

Könyörgöm, égensük meg, rikoctozza a kordétoló, közben a loncosos képű boszorkára mutogat, akit egy ócska kordén cipelnek rácsos kalodába zárva, s akit meg akarnának égetni, a felhevült csapat lassított élőfilmként úszik át a színen, visongva, kurjongatva, dárídózva, a loncososképű időnként kinyújtja rőt nyakát a kalodából, tiltakozni próbál, de hamar lehurrogják,

könyörgöm, égensük meg, kéri, követeli szelíden, toporzékolva, majd egyre ingerültebben a kordétoló, de az égetés valahogy nem akar összejönni, sebj, összejön valami más, példának okáért egy másik kordén abszolvál hullatolás, ami prima üzlet errefelé, nyilván az egyedüli fix megélhetés tépett gúnyájú földi halandóknak, akik nem az angolok nagy királyának sleppjével ügetnek kör-be-körbe, hogy megtalálják a szent kelyhet,

könyörgöm, égensük meg, gyűri a tisztos ipart a kordétoló, s a mámoros csapat vihancoló bakugrással húz át a színen, élőfilm, lásd mint fent, megint kismillió dolog történik, Arthur király és kísérete kocog, kocog rendre, mindegyik lovag valóságos tanulmány, leghátul a legkisebb szolga tempózik, kaffogó fahasábokat ütöget össze, lópatacsattogást szolgáltat, neki ez a dolga, nem úgy, mint az átszellemülten délceg, gügye királynak, aki jobb híján villogó szemű akciófilm-óriással párbajozik, miniatűr törével előbb t⁰ből lesuhintja a szörnyella egyik kezét, majd a másikat, végül a lábát is lekasabolja, szegény lézerszörny már csak ugrálni tud, mint a holdra szállt asztronauták, később még néhányszor előbiceg, egyezzünk ki döntetlenben, lihegi Arthurnak, akin bosszút akarna állni,

könyörgöm, égensük meg, sikkantja a kor

détoló, de már hiába, a kutya sem figyel rá, pedig ő azt szeretné, közben megint száguldoznak a jelenetek, pörög a blódlí, bejön egy pasas, és műanyag csirkével ütlegeli a soros szereplőt, mint a Tom és Jerryben a macska az egeret, és pompás szóviccek hangzanak el, és visong a nézőtér a gyönyörűségétől,

könyörgöm, égensük meg, súgja mögöttem egy decens hölgy, ha még egyszer elsütik ezt a poént, de hiába, a poén az poén, azt sokszor el kell sütni, ha már bórleszket játszunk, vagyis játszunk a színház.

Bár kedvelem az angol abszurd humort, ez a vad színházi blódlí nem az esetem. Mit tesz isten, még a vonatkozó filmet se láttam (vagy csak a sorozatból rémlik valami távolian), lehet, hogy ez megbocsáthatatlan bűn, mi több, hiba. Így aztán be kell vallanom, legjobban azok az epizódok tetszettek a Pesti

Gyalog galopp (Schiller Kata felvétele)

Színház előadásából, amelyek „színházilag” is meg voltak csinálva, példának okáért az a jelenetsor, amelyben az ütődött király egy rózsalugasos erkélyen szüntelenül dalolni akaró fiacskáját akarja megvédeni az örrel. S a lökött hadfi az istennek sem bírja felfogni, kit kellene őriznie, a királyt, a királyfit, önmagát vagy valaki mást. Késleltetések, félbeszakítások, ismétlések, kitartások, elharapott nyelvi gegek után végre kiszakad a dallam, s el-ömlik a színpadon Gianni Morandi nevezetes slágere, hajdanán minden siheder ezt fújta rendületlenül. Megdolgozott, kitartott burleszk ez a javából, halálra öcögöttei a rekesz-izmok, a pszichológusok előben tanulmányozhatják a nevetés lélektanát és szociálpszichológiáját az előadáson. Egy-egy poén után beindul a nézőtér, egy gyöngyöző kacajú, élesen műélvező hölgy igencsak jeleskedik, rázendít, mondhatni, része lesz az elő-adásnak. Egy idő után már nemcsak az előkacarázó szerepkört abszolválja rendületlenül, hanem a többiek is azon pukkadoznak, hogy a gyöngyöző kacajú végképp nem bírja türtőztetni magát.

Méhes László, a viharos, zaklatott dramaturgiájú angol burleszk ügyes színpadi levezenylője úgy hagyta ott névjegyét az előadáson, mint a reneszánsz mesterek szokták, vagy ahogy Alfred Hitchcock örökítette meg magát halhatatlan krimijeit valamely eldugott szegletében: inaként pókerarccal, némán át-ozon a színen, ezüsttálcan poharat egyensúlyozva, hatalmas ovációt kiváltva.

Ez igazi börlészk, mértéktartó és mégis elegáns. Az előadás nem egészen ilyen, az

előadás csúszkál a szellemes, ironikus humor és az alpári szórakoztatás határán. Van itt minden, mi szem-szájnak ingere, mondjuk, bejön Fesztbaum Béla mindjárt az elején, és ironikusan kommentálni kezdi az épp hogy kezdődő produkciót, kommentárja közben szüneteket tart, s a hatásszünetekre is reflektál, roppant mulatságosan. Előadás közben végig harsog a fülsiketítő zene, többször is tűzijátékot vetnek be a nagyérdemű elkápráztatására, fiziológiás gegek garmadáját sütik el újra meg újra, hatalmas műanyag falloszt eresztenek alá a zsinórpadról, az egyik lovag rituális, ám kellőképpen naturalisan hangsúlyozott szellentéseitől annak rendje és módja szerint ájuldozik a mögötte csattogó fegyverhordozó, van itt színpadra ejtett műanyag tehén (tan csak nem a vígszínházi *Sok hűhóból?*), gyilkosan ragadozó nyulak, tombol az altesti humor, s végül, de nem utolsósorban, összejön a gatyaletolás is, igaz, csak egy kicsit, és akkor is csak értékkel.

A rekeszizmokat tornáztat', röhögtető produkció minden szellemesség, dévaj és frivol humora ellenére is, úgy vélem, profimód kivitelezett kommersz színház amely ironikus társadalombírálatnak álcázz. önmagát.

Csak az arányokon kell ég picit változtatni: ha majd még több lesz a tűzijáték, a harsogó agresszivitás, s még több időt töltenek ki a szereplők egymást püfölő játékaik, s még vastkosabban altestiek lesznek a legfontosabb poékok, s a színház megtalálja ehhez az adekvát darabokat, akkor a nagyérdemű még inkább zabálni fogja a szórakoztató célzatú blödlit, növekszik a nézettség, meg lehet

emelni a helyárat, a büféárat, a ruhatári árat. Tan még a színészek gázsiját is. Akkor az majd tisztán kereskedelmi produkció lesz, s nem imitálja magát semmi másnak, és az akkori fővárosi frakciók kurátorai nyugodtan dekázgathatnak a bulvárnak megítélt közpénzek százalékaival.

A Pesti Színház sikeres előadása tünetértékűen mutatja föl a mai színjátszás kényszeres útkeresését kommersz és igényes szórakoztatás határmezsgyéjén. A társulat persze minden elismerést megérdemel, hiszen remekül komédiázik, bravúrosan hajtja végre a nyakatekert mutatványokat. De hát az ördög, mint mindig, most is a részletekben lakozik, s *elgaloppírozni* igazán könnyű.

KOVÁCS DEZSŐ

Graham Chapman-John Cleese-Eric Idle:
Gyalog galopp
(Pesti Színház)

Díszlet: Rózsa István. Jelmez: Horváth Kata. Zenei vezető: Bátonyi György. Zenei munkatárs: Ditzmann Tamás, Horváth András. Árnytechnika: Ruszin Szabolcs, Vranycz Artur. Dramaturg: Korognai Károly. A rendező munkatársa: Putnoki Ilona. Koreográfus: Horgas Ádám. Rendező: Méhes László. Szereplők: Gyuriska János, Oberfrank Pál, Hujber Ferenc, Csöre Gábor, Fesztbaum Béla, Kolovratnik Krisztián, Hajdu István, Hullan Zsuzsa, Menszátor Héresz Attila, valamint az Atlantis Színház társulata.